

УДК 343.137.5

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.2.44>

Олександра Камінська,
ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-1524-0176

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДІЗНАННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Протиправна діяльність неповнолітніх викликає підвищену увагу, оскільки вона є індикатором соціальної ситуації в країні, а боротьба із нею є одним із найважливіших завдань суспільства. Тому розслідування суспільно небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми, потребує особливого підходу з боку правоохоронних органів. Законодавство, що регулює порядок здійснення досудового розслідування стосовно неповнолітніх, постійно удосконалюється, враховуючи вимоги Мінімальних стандартних правил ООН та Конвенції про права дитини. 1 липня 2020 року, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», на території нашої держави запроваджено інститут кримінальних проступків, розслідування яких здійснюється у формі дізнання. Тому на цей час, з урахуванням тенденції до зростання підліткової аморальності, постає питання про нормативно-правові засади проведення дізнання щодо неповнолітніх осіб. У статті досліджено основні теоретичні положення проведення дізнання щодо неповнолітніх. Розглянуто питання правового статусу неповнолітнього під час дізнання. Проаналізовано закордонний досвід з питання проведення розслідування суспільно небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми. **Окремим аспектам** кримінального провадження щодо неповнолітніх присвячували свої праці такі автори, як О.М. Бандурка, С.М. Зеленський, О.О. Кочура, Д.С. Слінько, О.О. Юхно, В.І. Галазан, Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний, В.Я. Горбачевський, С.С. Чернявський, М.В. Костицький та інші. Однак із набранням чинності у 2020 році Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» та запровадження інституту кримінальних проступків в Україні створені підрозділи дізнання органів Національної поліції України, що здійснюють розслідування вказаної категорії правопорушень. На цей час в існуючих дослідженнях, присвячених новій формі досудового розслідування, не завжди достатня увага приділяється нормативно-правовим засадам проведення дізнання щодо неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечне діяння невеликої тяжкості – проступок. Враховуючи викладене, виникла необхідність у всебічному дослідженні правових засад розслідування проступків, вчинених неповнолітніми. **Мета і завдання дослідження.** Метою статті є аналіз нормативно-правових засад проведення дізнання щодо неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечне діяння. Досягнення цієї мети передбачає виконання таких завдань: характеризувати основні теоретичні положення проведення дізнання щодо неповнолітніх; надати визначення поняття «правовий статус неповнолітнього під час дізнання»; проаналізувати закордонний досвід з питання проведення розслідування суспільно небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми; сформулювати чіткі рекомендації процесуального проведення слідчих (розшукових) дій під час дізнання щодо неповнолітніх. **Методологія.** Методологічний інструментарій обрано відповідно до поставленої мети, специфіки об'єкта та предмета дослідження. Використовувались такі методи дослідження: діалектичний, історико-правовий, порівняльно-правовий; системно-структурний. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що запроваджена на території України спрощена процедура досудового розслідування у формі дізнання зумовлена наявністю великої кількості незначних кримінальних правопорушень – проступків, щодо яких до органів досудового розслідування надходить величезна кількість заяв та повідомлень. Більшість таких правопорушень вчиняється неповнолітніми – особливою категорією кримінального судочинства. **Висновки.** Протиправна діяльність неповнолітніх становить серйозну соціальну проблему для багатьох країн сучасного світу, серед яких і наша держава. Пошук засобів мінімізації підліткової злочинності завжди викликає як науковий, так і практичний інтерес, оскільки вирішення цієї проблеми є певним показником розвитку правоохоронних органів. Вдосконалення теоретичного складника кримінального процесуального законодавства, дотримання в повному обсязі Декларації ООН про права дитини, врахування особистості неповнолітніх правопорушників на цей час є запорукою швидкого та ефективного досудового розслідування кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми.

Ключові слова: кримінальний проступок, досудове розслідування, кримінальне провадження, правовий статус, законний представник, захисник.

Постановка проблеми. Протиправна діяльність неповнолітніх викликає підвищену увагу, оскільки вона є індикатором соціальної ситуації в країні, а боротьба із нею є одним із найважливіших завдань суспільства. Тому розслідування суспільно небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми, потребує особливого підходу з боку правоохоронних органів.

Метою статті є аналіз нормативно-правових засад проведення дізнання щодо неповнолітніх, які вчинили суспільно небезпечне діяння. Досягнення цієї мети передбачає виконання таких завдань: схарактеризувати основні теоретичні положення проведення дізнання щодо неповнолітніх; надати визначення поняття «правовий статус неповнолітнього під час дізнання»; проаналізувати закордонний досвід з питання проведення розслідування суспільно небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми; сформулювати чіткі рекомендації процесуального проведення слідчих (розшукових) дій під час дізнання щодо неповнолітніх.

Виклад основного матеріалу. Із набранням чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» 01.07.2020 року в Україні запроваджено інститут кримінального проступку [4]. Відповідно, суспільно небезпечні діяння, які раніше належали до категорії злочинів невеликої тяжкості, переведено до «кримінальних проступків», а слово «злочин» замінилося словосполученням «кримінальне правопорушення» [4].

Відповідно до ч. 2 ст. 12 Кримінального кодексу України кримінальним проступком є передбачене КК діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі [3]. Відповідно, формою досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків, є дізнання [2].

На цей час до проступків належать найпоширеніші раніше «злочини невеликої тяжкості»: ст. 125 КК України (умисне легке тілесне ушкодження), ч. 1 ст. 126 КК України (побої і мордування), ч. 1 ст. 185 КК України (крадіжка), ч. 1 ст. 190 КК України (шахрайство) та інші, які до запровадження інституту дізнання становили найбільшу частину кримінальних проваджень слідчих підрозділів [3].

Слід зазначити, що особливості досудового розслідування кримінальних проступків визначені в главі 25 КПК України, яка містить: особливості початку досудового розслідування у формі дізнання; затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок; вилучення речей і документів; особливості повідомлення про підозру; порядок продовження, зупинення строків дізнання; запобіжні заходи під час досудового розслідування кримінальних проступків; слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії та інші дії під час досудового розслідування кримінальних проступків тощо [2].

Відповідно до ч. 3 ст. 214 КПК України для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути:

- 1) відібрано пояснення;
- 2) проведено медичне освідчення;
- 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 4) вилучено знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей [2].

Перелічені процесуальні дії є процесуальними джерелами доказів у кримінальному провадженні про кримінальні проступки [2].

Аналізуючи зміни в законодавстві, можна дійти висновку, що проведення досудового розслідування у формі дізнання вимагає достатньо глибоких професійних, юридичних знань, якими повинні бути наділені дізнавачі. Особливо це стосується кримінальних проступків, вчинених неповнолітніми. Відповідно до Керівних принципів запобігання злочинності серед неповнолітніх Організації Об'єднаних Націй (Ер-Рідські керівні принципи), працівники правоохоронних органів та інші відповідні працівники, незалежно від статі, повинні бути готовими враховувати особливі потреби молоді, а також знати і використовувати в максимально допустимій формі програми і наявні служби допомоги, щоб не допускати зіткнення неповнолітніх із системою правосуддя [7].

У наш час слід визнати необхідність здійснення прогресивної політики саме попередження протиправної діяльності серед неповнолітніх та важливість систематичності прийняття відповідних мір, які відпо-

відають загальним засадам кримінального провадження. При цьому слід уникати покарання дитини за поведінку, яка не спричиняє серйозних збитків або шкоди іншим, замінюючи це примиренням з потерпілою стороною та ресоціалізацією дитини в майбутньому.

Отже, нормативно-правові засади кримінального провадження є основою формування механізму правового регулювання діяльності не лише органів досудового розслідування – слідчих підрозділів та дізнання, прокурора, слідчого судді та суду, а й усіх учасників кримінального провадження. Саме тому особливо актуальним є їх дотримання під час проведення дізнання щодо неповнолітніх.

Вікову категорію неповнолітніх вважають найбільш соціально невизначеною. Саме вона потребує створення особливих умов для подолання соціальних, економічних, культурологічних деформацій, оскільки неповнолітні не володіють стійкими соціальними навичками. Вони потребують особливої уваги з боку держави і суспільства, а захист прав та свобод дітей є пріоритетним завданням на національному та міжнародному рівні.

На думку Н.В. Оргинської, у праві є сталі категорії. Однією з них є категорія «правовий статус», оскільки про роль права в житті людини і місце людини в праві наукові дискусії тривають і досі [9]. І.І. Литвин зазначає, що правовий статус – це сукупність або система всіх належних громадянину суб'єктивних юридичних прав, свобод і обов'язків, що визначають його правове становище у суспільстві [10].

Проблема правового статусу неповнолітніх під час досудового розслідування є актуальною для всіх часів. Схарактеризувати правовий статус неповнолітнього – означає розкрити його специфіку, елементи, принципи, види, співвідношення з іншими правовими явищами.

І.О. Бандурка зазначає, що правовий статус дитини – це об'єктивовані й формалізовані в праві можливості, необхідні особистості дитини для її всебічного розвитку, правовий стан, який відображає становище дитини у взаємодіях з іншими суб'єктами права [11]. Ми погоджуємося з такою позицією.

Згідно зі ст. 1 Конвенції про права дитини дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше [5].

Відповідно до КПК України неповнолітня особа – це малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [2]. Відповідно до ст. 18 КК України суб'єктом кримінального правопорушення

є фізична осудна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність [3]. Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося 16 років [3].

Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх визначається загальними правилами Кримінального процесуального кодексу України з урахуванням особливостей, передбачених главою 38 КПК. Цією главою також передбачені підстави застосування примусових заходів виховного характеру до осіб, які не досягли віку кримінальної відповідальності [2].

Важливе значення під час досудового розслідування кримінальних проступків щодо неповнолітніх також мають міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, які відповідно до Конституції України є частиною національного законодавства України [2]. Серед них, зокрема: Конвенція про права дитини, Конвенція про захист прав людини та основних свобод, Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх, Керівні принципи запобігання злочинності серед неповнолітніх ООН (Ер-Рядські керівні принципи) та інші. Ще одним важливим джерелом права у сфері кримінальних проваджень щодо неповнолітніх є судово-практика ЄСПЛ, яка забезпечує дотримання принципу верховенства права у кримінальному провадженні [2].

Під час кримінального провадження щодо неповнолітнього слідчий, дізнавач та всі інші особи, що беруть участь у ньому, зобов'язані здійснювати процесуальні дії в порядку, що найменше порушує звичайний уклад життя неповнолітнього та відповідає його віковим та психологічним особливостям, роз'яснювати суть процесуальних дій, рішень та їх значення, вислуховувати його аргументи під час прийняття процесуальних рішень та вживати всіх інших заходів, спрямованих на уникнення негативного впливу на неповнолітнього [2].

Серед обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, відповідно до ст. 91 КПК України, є: подія кримінального правопорушення; винуватість у вчиненні правопорушення, форма вини, мотив і мета; вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та інші. Сам процес доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [2]. Під час досудового розслідування кримінальних

правопорушень, вчинених неповнолітніми, крім обставин, передбачених ст. 91 КПК України, також з'ясовуються: повні і всебічні відомості про особу неповнолітнього; ставлення до вчиненого ним діяння; умови життя та виховання; наявність дорослих підбурювачів та інших учасників кримінального правопорушення [2].

Відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх» від 16.04.2004 року вік неповнолітнього встановлюється за документами, в якому вказана дата його народження, – за паспортом чи свідоцтвом про народження [8]. В разі відсутності відповідних документів і неможливості їх одержання вік неповнолітнього встановлюється судово-медичною експертизою. Слідчий (дознавач) або прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи щодо встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості [2].

Важливою процесуальною гарантією забезпечення інтересів неповнолітнього у кримінальному процесі є участь законних представників або осіб, що їх замінюють. Основним призначенням інституту представництва є забезпечення засади рівності всіх перед законом і судом та змагальності у кримінальному провадженні. Але представник повинен діяти лише в інтересах осіб, яких він представляє, і лише в межах наданих йому повноважень [12]. Відповідно до ст. 44 КПК України, якщо підозрюваним, обвинуваченим є неповнолітній, до участі в процесуальній дії разом з ним залучається його законний представник. Як законні представники можуть бути залучені батьки (усиновлювачі) неповнолітнього, а в разі їх відсутності – опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній [2]. Законний представник користується процесуальними правами особи, інтереси якої він представляє [2].

Науковці не мають однакової думки щодо природи законного представництва у справах неповнолітніх. Одні вважають, що воно є лише різновидом представництва, інші наголошують на самостійності його статусу [13]. На думку Г.В. Куканової, участь законного представника у кримінальному процесі, з одного боку, пов'язана з тим, що він повинен представляти законні інтереси неповнолітнього обвинуваченого, який через свій недостатній

розвиток, інтелект, обмежену процесуальну дієздатність потребує цього, з іншого – його участь зумовлюється тим, що він має право здійснювати захист власних інтересів, які можуть бути порушені під час досудового та судового розслідування. У зв'язку з цим можна говорити про подвійний характер кримінально-процесуальної діяльності, яку виконує законний представник: одночасно захищаються інтереси та права неповнолітнього обвинуваченого та особисті права й інтереси представника [13].

Крім того, ще однією важливою процесуальною гарантією забезпечення інтересів неповнолітнього є залучення захисника. Відповідно до ст. 45 КПК України захисником є адвокат [2]. Обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні щодо осіб:

- які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

- стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою [2].

Відмова від захисника не приймається у разі, якщо його участь є обов'язковою [2]. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила») також передбачають право неповнолітнього мати правову допомогу адвоката як одну із основних процесуальних гарантій [6].

Допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря. Допит такої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день [2]. Ю.В. Гошовська вважає, що за необхідності проведення слідчих дій «по гарячих слідах», зокрема допитів та одночасних допитів указаної категорії осіб у складних кримінальних провадженнях, тривалість допитів не більше двох годин протягом дня є недостатньою. Зокрема, коли йдеться про складні кримінальні провадження, певний час протягом допиту неповнолітнього підозрюваного може бути відведено лише встановленню психологічного контакту слідчого (дознавача) з неповнолітнім [14]. І з цим не можна не погодитись. Наприклад, психологічні захисні механізми є способом подолання сильних негативних емоцій – побоювання, тривоги, почуття вини, сорому.

Серед дітей-правопорушників вони проявляються у формі захисних реакцій, що полягають у витісненні із свідомості негативних спогадів. Тому дізнавачу потрібно обов'язково встановити психологічний контакт з неповнолітнім.

Наступним питанням є доцільність залучення педагога та психолога для участі у допиті. Законодавець не розкриває у повному обсязі процесуальне становище педагога (як і психолога) під час допиту неповнолітнього. Виникає питання: хто може бути запрошений як педагог? Педагог із навчального закладу, де навчається неповнолітній? А якщо він взагалі не навчається, що буває досить часто. В таких випадках залучають зовсім незнайомих дитині людей, від присутності яких вона ще більше «закривається». Друге питання: чи повинен педагог / психолог бути спеціально навченою людиною, щоб допомогти дізнавачу (чи слідчому) встановити всі обставини, що мають значення для кримінального провадження? На нашу думку, потрібно закріпити ці положення у чинному законодавстві.

У міжнародних стандартах є положення, відповідно до якого у світі загалом та в кожній державі зокрема необхідна окрема система судочинства стосовно дітей, тобто існування та функціонування ювенальної юстиції. На думку Н.М. Крестовської, українське суспільство поки що не готове ні до прийняття системи прав дитини, ні тим більше до усвідомлення і належного виконання обов'язків стосовно дитини. Саме тому серед функцій ювенального права першочерговими сьогодні стали загальносоціальні функції права: інформаційна (трансляція знань про права дитини), ціннісно-орієнтована (утвердження дитинства як правової цінності) та виховна (формування поваги до дитини) [15]. Ми також підтримуємо таку точку зору.

Ювенальну юстицію можна розглядати як у широкому, так і у вузькому розумінні. У вузькому – це спеціалізована гілка судової системи; в широкому – це сукупність правових механізмів, призначених для забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів неповнолітніх, що реалізуються системою державних і недержавних органів, установ і організацій [16].

Серед зарубіжної ювенальної юстиції виділяють такі три основні моделі – англосаксонську, континентальну, скандинавську [17].

Англосаксонська модель функціонує у Великобританії, США, Австралії, Канаді, Новій Зеландії та передбачає так звану «обмежену предметну підсудність» – ювенальний суд розглядає усі види правопо-

рушень неповнолітніх, окрім тяжких [17]. Наприклад, для ювенальної юстиції США характерні індивідуальний підхід до дитини, спеціальна процедура судового розгляду, посилена допомога неповнолітнім, обговорення з батьками (чи особами, що їх замінюють), призначення виховних заходів тощо. Для Нової Зеландії характерне примирення (медіація) – співбесіда, в якій беруть участь потерпілий та його родичі та неповнолітній правопорушник та його родина. Вона відбувається за участі медіатора, який керує процесом. Сторони розмовляють, шукають вихід із ситуації та засоби для компенсації шкоди. Якщо сторони примирилися, укладений договір передають суду для затвердження, якщо ні, то неповнолітнього чекає судовий розгляд [18].

Континентальна модель функціонує в більшості країн Європи та Латинської Америки, Японії, Франції, Італії, Іспанії, Австрії та інших. У такій моделі ювенальні суди мають широку предметну підсудність – розглядаються всі види правопорушень неповнолітніх, в тому числі справи дітей, які потребують допомоги з боку держави [17].

Скандинавська модель функціонує в Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії, Ісландії тощо. У цій моделі поєднується судова і адміністративна ювенальна юстиція. Наприклад, провідну роль у скандинавських країнах відіграє соціальна служба, організована за територіальним принципом, що дозволяє ефективно вирішувати проблеми конкретної дитини. У Швеції функціонують недержавні інститути виконання покарань для неповнолітніх, а у межах місцевої громади виконується значна частина судових рішень – громадські роботи для неповнолітніх. Також у деяких країнах (Фінляндія, Норвегія) активно використовується процедура медіації [17].

Висновки

Захист прав дітей є пріоритетним завданням держави. Конституцією України покладено обов'язок забезпечувати реалізацію та захист прав дитини. Особливої уваги з боку держави потребують діти, які вступили в конфлікт із законом.

Розглянувши теоретичні засади проведеного дізнання щодо неповнолітніх, схарактеризувавши міжнародні стандарти розслідування суспільно небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми, можна дійти висновку, що врахування особистості правопорушників та дотримання принципів, проголошених у Декларації ООН про права дитини, стане запорукою швидкого та ефективного досудового розслідування суспільно

небезпечних діянь, вчинених неповнолітніми. Протидія дитячим проступкам – це насамперед організація і підготовка, підвищення кваліфікації діючих працівників правоохоронних органів, створення спеціальних державних установ, діяльність яких має бути зосереджена на профілактичній та соціальній роботі з дітьми-правопорушниками, бездоглядними дітьми. Спільна робота, що буде спрямована на попередження та профілактику дитячої аморальності, є запорукою успіху на шляху до вирішення пріоритетних завдань країни.

Список використаних джерел:

1. Конституція України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Кримінальний кодекс України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>.
5. Конвенція про права дитини / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.
6. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_211#Text.
7. Керівні принципи запобігання злочинності серед неповнолітніх (Ер-Рядські керівні принципи) від 14.12.1990 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_861#Text.
8. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх: постанова Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. № 5 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va005700-04#Text>.
9. Ортинська Н.В. Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження [Текст] : дис. канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ортинська Наталя Володимирівна ; Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2017. 524 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1717/dysertaciynarobotanazdobuttyuanaukovogostupenyado ktorayurydychnyh nauk ortynskoy inv.pdf>.
10. Литвин І.І. Сутність поняття правового статусу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 38. С. 18–21.
11. Бандурка І.О. Правовий статус дитини у світлі кримінально-правового захисту дитинства. *Віче*. 2015. № 14. С. 22–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_14_7.
12. Пожар В.Г. Межі повноважень представників у кримінальному провадженні: проблеми визначення. *Молодий вчений*. Вип. № 12(39). 2016. С. 612–615. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/146.pdf>.
13. Куканова Г.В. Право неповнолітнього учасника кримінального процесу на участь законного представника на досудових стадіях / Г. В. Куканова. *Європейські перспективи*. 2012. № 4(1). С. 147–151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2012_4%281%29_27.
14. Гошовська Ю. Допит неповнолітніх у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2016. С. 130–133. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/2/part_1/30.pdf.
15. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан дослідження [Текст] : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.01 / Одеса, 2008. 42 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/970/Крестовська.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
16. Ювенальна юстиція в Україні: проблеми та перспективи. URL: <http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Красовський-Станислав-Олександрович.pdf>.
17. Ювенальна юстиція. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ювенальна_юстиція.
18. Терещук Г. Зарубіжний досвід функціонування основних моделей ювенальної юстиції. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 2 (10). 2017. С. 116–120. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/jsrui/bitstream/316497/24612/1/Терещук%20Г.pdf>.

Oleksandra Kaminska. Regulatory framework activity inquiry bodies as to juvenile

Illegal activity of minors attracts increased attention, as it is an indicator of the social situation in the country, and combating it is one of the most important tasks of society. Therefore, the investigation of socially dangerous acts committed by minors requires a special approach on the part of law enforcement agencies. The legislation governing the pre-trial investigation of minors is constantly being improved, taking into account the requirements of the UN Standard Minimum Rules and the Convention on the Rights of the Child. On July 1, 2020, in accordance with the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses", the institute of criminal offenses was introduced in our country. Therefore, at present, taking into account the growing trend of adolescent immorality, the question arises about the legal framework for conducting

inquiries about minors. The article investigates the main theoretical provisions of the inquiry into minors. The issue of the legal status of a minor during the inquiry is considered. Foreign experience in the investigation of socially dangerous acts committed by minors is analyzed. Authors such as O.M. Bandurka, S.M. Zelensky, O.O. Kochura, D.S. Slinko, O.O. Yuhno, V.I. Galagan, L.D. Udalova, D.P. Pismenny, V.Y. Gorbachevsky, S.S. Chernyavsky, M.V. Kostytsky devoted their works to certain aspects of criminal proceedings against minors. However, with the entry into force in 2020 of the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine to Simplify Pre-Trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses" and the introduction of the institute of criminal offenses, Ukraine has established investigative units to investigate this category of offenses. At present, existing research on a new form of pre-trial investigation does not always pay enough attention to the legal framework for conducting inquiries about minors who have committed a socially dangerous act of minor gravity - misdemeanor. Given the above, there is a need for a comprehensive study of the legal basis for the investigation of misdemeanors committed by minors. The purpose and objectives of the study. The purpose of the scientific article is to analyze the legal framework for conducting inquiries about minors who have committed a socially dangerous act. Achieving this goal involves the following tasks: to characterize the main theoretical provisions of the inquiry into minors; provide the concept of the legal status of a minor during the inquiry; to analyze foreign experience in the investigation of socially dangerous acts committed by minors; to form clear recommendations of procedural carrying out of investigative (search) actions during inquiry concerning minors. Methodology. Methodological tools are selected in accordance with the purpose, specifics of the object and subject of research. The following research methods were used: dialectical, historical-legal, comparative-legal; system-structural. The scientific novelty of the publication is that the simplified pre-trial investigation procedure introduced in Ukraine in the form of inquiry is due to the presence of a large number of minor criminal offenses – misdemeanors, for which the pre-trial investigation authorities receive a huge number of applications and notifications. Most of these offenses are committed by minors – a special category of criminal proceedings. Conclusions. Illegal activity of minors is a serious social problem for many countries of the modern world, including our state. The search for ways to minimize juvenile delinquency is always of both scientific and practical interest, as solving this problem is a certain indicator of the development of law enforcement agencies. Improving the theoretical component of criminal procedure legislation, full compliance with the UN Declaration of the Rights of the Child, taking into account the identity of juvenile offenders is currently the key to rapid and effective pre-trial investigation of criminal offenses committed by juveniles.

Key words: criminal offense, pre-trial investigation, criminal proceedings, minor, legal status, legal representative, defender.